

A vintage, sepia-toned photograph of a group of people. In the foreground, a woman with a dark, textured headscarf looks directly at the camera with a serious expression. Behind her, several other individuals are visible, including a man in a suit and tie on the left, and a man in a hat and suit on the right. The background is slightly blurred, suggesting an outdoor setting.

ДЖЕЙМС
ОЛДРИДЖ

Един последен поглед

enthusiast
VINTAGE

James Aldridge
One Last Glimpse

Copyright © James Aldridge, 1977

Джеймс Олдридж
Един последен поглед

© Красимира Светославова Абаджиева-Божилова,
превод, 1980, 2014

© Виктор Паунов, художник на корицата, 2014

© **Enthusiast** – запазна марка на „Алто комюникейшънс
енд пбблишинг“ ООД, 2014

ISBN 978-619-164-118-5

ДЖЕЙМС
ОЛДРИДЖ
Един последен поглед

Превод от английски
Красимира Светославова Абаджиева-Божилова

enthusiast
| VINTAGE
София, 2014

1.

През 1929 година, когато бях на деветнадесет, пристигнах в Париж в ясен септемврийски ден, почти направо от прашните улици и коларски пътища на родното ми място Сейнт Хелън – патриархално провинциално градче в щата Виктория, Австралия. Споменавам това в началото, защото моят произход изигра роля във всичко, което ми се случи през тази есен във Франция, когато се озовах участник в едно необикновено пътешествие, оказало навярно съществено въздействие върху живота на Скот Фицджералд и Ърнест Хемингуей.

То засегна пряко и моя живот и истинската причина за участието ми в тази история е, че както бях недоелян и недоучен, но все пак свободомислещ младеж с традиционно възпитание и тайно романтичен дух, имах щастието да се окажа подходящият човек на подходящото място и в подходящото време – и ето така научих всичко. Накрая се разминах на косъм със смъртта, но дори това не е толкова важно, както драматичните събития, на които бях свидетел. Започвам със себе си само защото няма друг начин да обясня участието си в тях.

Предполагам, че споменаването на далечно и непознато австралийско градче като Сейнт Хелън внушава представата за непросветен горски обитател със слаба грамотност. Всъщност образованието ми беше доста необикновено, но и сега

не бих го заменил с друго, тъй като от баща си, който беше англичанин, получих доста добра класическа подготовка, макар първите петнадесет години от живота си да прекарах в приключенски, томсойеровски игри покрай ленивата ни река Мъри с нейните параходчета, прииждания, богат крайбрежен лов и риболов и речни приключения, останали в мен като неясна и странна носталгия през целия ми живот. На шестнадесет години завърших местното училище и до известна степен благодарение на класическата подготовка, която дължах на баща си, лесно получих стипендия за Мелбърнския университет. Но тогава се появи първото раздвоение от многото, които щяха да ме съпътстват през целия ми живот. Знаех, че учен няма да стана. Вместо да се запиша в университета, една сутрин отидох в редакцията на мелбърнския вестник „Сън“ и започнах работа като помощник-коректор. Докато отчаяните ми родители разберат какво съм направил, стана твърде късно да се запиша за студент през същата година, а преди края ѝ бях преместен на работа във вечерния фотоотдел – давах ми да пиша текста под снимките, постъпили твърде късно.

Ето как преминах Рубикон и предвид възрастта ми сигурно щях да чакам много дълго да ми се открие друга възможност във вестника, ако братът на мама, вуйчо Джони, англичанинът, не беше пристигнал доста богат от Америка и не беше предложил с щедър жест на луничавите си ръце да ме издържа една година в Европа – нещо, за което си мечтаех и замислях.

– Ще ти поставя само едно условие – каза вуйчо Джони, а малките му бледосини очи ме наблюдаваха с изпитателния поглед на котка изпод рунтави, рижи вежди. Той беше непоправим романтик, но аз, по някаква необяснима причина, винаги го смятах за джентълмен от Солт Лейк Сити. – Няма да пушиш, да пиеш и да припарваш до публичен дом, докато си на моя издръжка. Какво ще правиш след това, си е твоя работа. Но на твоята възраст капризи няма да задоволявам. Ясно ли е?

Въпреки че можех добре да превода *Aspicias utinam quae sit scribentis imago*, чак до *Ipsa sua Dido condidit usa manu**, аз все още газех до колене в калта на нашата „Мисисипи“ и мразех някой да ми налага условия в живота. Струва ми се, че вече бях започнал да се оформям като мълчалив, но твърдоглав младеж. Бях готов да се защитавам срещу всичко, което преценявах като вмешателство или обида. В същото време страшно се смущавах, щом попаднех в положение, издаващо невежеството и наивността ми. Ето защо бях предпазлив и мнителен, лесна жертва, но все пак твърдо решен да преодолея всичко, което трябва.

– Добре – казах на вуйчо Джони. – Съгласен съм.

– О, не – отвърна вуйчо Джони. – Няма да се съгласяваш, а ще обещаеш! Дори ще се закълнеш!

Обещах с неохота и се закълех, макар да се дразнех от забраната му на неща, които, така или иначе, не възнамерявах да върша, особено при очебийния

* Овидий, „Героини“, Последно писмо – на Дидона до Еней: *Дано видиш образа на пишещата... Дидона сама слага край на живота си със собствената си ръка.* – Б. пр.

факт, че самият вуйчо Джони се беше порадвал доста на забранения плод.

Напуснах Мелбърн една неделна сутрин в третокласна шестместна кабина на стар презокеански параход и пристигнах в Лондон месец след деветнадесетия ми рожден ден. Предварително знаех какво трябва да предприема. Носех писма от половин дузина дружелюбни журналисти от мелбърнския „Сън“ до други дружелюбни австралийци, които работеха на Флийт Стрийт. Обикалях от редакция на редакция и връчвах писмата на мъже, които ми изглеждаха на средна възраст – а всеки от тях беше към тридесетгодишен.

Те до един поглеждаха загорялото ми лице и атлетично тяло и се засмиваха.

– Изглеждаше така неопитен, така мнителен, така плах и твърдоглав, така страшно неуверен и все пак твърдо решен да се справиш с всичко, че въпреки желанието ми да ти помогна, подло се изкушавах да те ядосам здравата и изритам там, откъдето си дошъл.

Джек Хейзълдийн, известният Джон Дъруент Хейзълдийн, ме описа така след години. И все пак именно Джек убеди редактора по илюстрациите на лондонския „Дейли скеч“, че съм достатъчно способен, за да заема мястото на друг австралиец, Чарлз Мичинсън, който се връщаше у дома. Но трябваше да чакам два месеца, докато Чарли Мичинсън напусне.

– Можеш ли да чакаш толкова дълго? – попита Джек.

– Мисля, че да.

- Имаш ли достатъчно пари?
– Защо ме питате? – казах аз, готов да реагирам на този опит за намеса.
– Не си ли беден?
– Имам толкова пари, колкото са ми нужни.
– Добре, спокойно – каза Джек, потърка големия си нос и ме погледна така, сякаш взимаше някакво решение. – Виж какво ще ти кажа. Ако наистина имаш пари, това, което трябва да направиш, е да прескочиш до Париж за няколко седмици, преди да си потънал в сивото лондонско ежедневие. Може да не ти се удаде скоро подобна възможност.

Седяхме в остъкленото кабинетче на Джек в старата редакция на „Дейли експрес“. Джек беше едър, затлъстяващ мъж, работеше по риза и се преструваше на грубоват. Всъщност беше завършил в Оксфорд с Роудсова стипендия*, говореше свободно френски, немски, италиански и гръцки, кръстосваше безкрайния поток от световни конференции, погранични войни, революции и балкански размирици така, както човек пътува от дома си в покрайнините до работата. В действителност Джек беше най-добрият външнополитически кореспондент по онова време и с годините ставаше все по-добър и по-добър, докато поредната война го завари в Берлин. Умря от диабет през 1944 година в лагер за интернирани в Дрезден.

– Знаеш ли немски или френски? – попита ме той.

Отговорих му, че говоря и двата езика.

* Стипендия, която след конкурс се отпуска на студенти, за да продължат образованието си. – Б. пр.

Джек прояви сдържаност и каза:

– Добре тогава, петдесет думи ще са ти достатъчни да се оправиш в Париж, стига някоя очарователна госпожичка да не се завърти около теб.

Намекът не ми хареса и не го скрих.

– Добре де, добре – каза той, почувствал смущението ми. Искаше да ми помогне, но не знаеше как... Изведнъж удари едно о друго дебелите си колене и възкликна: – Сетих се! Знам човека, който с удоволствие би се запознал с теб. Идеалният орех да си трошиш зъбите. Чувал ли си за Ърнест Хемингуей?

– Разбира се.

– Какво си чувал? – попита ме Джек.

– Живее във Франция. – Никога не бях чувал за Хемингуей. – Не е ли известен журналист?

Джек отново ме пощади.

– Ърнест беше журналист – каза той. – И продължава да е, надявам се, но Господ да ме убие, ако знам откъде може да си чул за него. Напоследък се утвърждава като голямата светла надежда на американската литература.

Джек ми разказа, че познава Хемингуей от гръцко-турската война през 1923 година. После работили заедно на конференциите по разоръжаването в Лозана и Женева, а по-късно в Париж. По това време Хемингуей беше парижкият кореспондент на торонтския вестник „Стар“.

– Хайде, ще те почерпя една бира в „Петел и корона“ – каза Джек и измъкна едрото си тяло от тръбния металически стол, който сякаш възвърна формата си.

– Не пия – отвърнах аз.

– Нямам никакво намерение да те тласкам към порок, затова ще те почерпя една лимонада – каза той и килна на темето си голямо меко борсалино, наметна шлифера си по европейски маниер и внушително се понесе пред мен през стаите на репортерите и редакторите, вече полупразни, тъй като само журналистите от манчестърското издание работеха преди обед. – Ще ти дам писмо – продължи Джек. – А ти можеш да кажеш на Ърнест от мое име, че е прекалено добър журналист, за да стане добър писател. Сигурен съм.

Никога не разбрах какво беше писал Джек за мен в това писмо. Честността, с която бях закърмен и възпитан, не ми позволи да го отворя и прочета. А когато намерих хотела на Хемингуей в Париж, на улица „Монж“, трябваше да обиколя сградата и да поседна на старата прашна римска арена зад нея, докато събера кураж и превъзможна подозренията и неувереността си. Опитах да изглеждам неприщепен и да запазя хладнокръвие, за да не се изчервявам и смущавам. Изкачих стръмните стълби до третия етаж и натиснах звънеца на апартамент 13.

Чух някой да си подсвирква „Чай за двама“ и след малко, когато отново позвъних, той се провикна с американски акцент:

– Аз ще отворя, Ърнест. И побързай, за бога!

Вратата се отвори рязко и изведнъж се озовах срещу строен мъж в елегантен спортен панталон с висок колан и копринена риза.

– Мосю? – каза той. И добави на английски: – Един много млад мосю.

– Търся мистър Хемингуей – казах аз.

– Така ли? – В гласа на издокарания американец се долавяше едва ли не детско любопитство. – За какво ви е?

– Нося писмо за него.

Американецът ме погледна така, както всички ме гледаха, и аз усетих, че подигравките ей сега ще започнат.

– Ърнест! – извика той. – Дойде... Дойде някакъв древногръцки атлет с писмо за теб. Да го отворя ли?

– Ако ухае на онези ориенталски дамски цигари, скъсай го.

Американецът помириса писмото.

– Мирише на нафталин.

– Престани, Скоти! Скъсай го.

– Наистина! Мирише на нафталин!

Така беше. Преди да замина, мама беше сгънала на дъното на куфара спортното ми сако и беше сложила в джобовете нафталин. Писмото беше поело от миризмата.

Американецът отвори писмото и зачете наум. След това ме погледна с прямия си поглед и извика на Хемингуей:

– Дошъл е чак от Улумулу, Австралия.

– Не съм от Улумулу – възпротивих се аз.

– Будалкам Хемингуей – прошепна американецът и добави добродушно: – Влезте... влезте. Ърнест взима редовната студена вана по английски. Ей сега ще се появи като един истински боксьор.

Докато влизахме в хола, ми съобщи през рамо, че се казва Ф. Скот Фицджералд – още едно име, което никога не бях чувал.

– Стойте тук – каза той и изчезна с писмото. За-

чаках в прашния, поизвехтял хол, който отговаряше на тогавашната френска представа за служебен апартамент за американци. Стори ми се, че целият американски континент се е настанил тук. Всичко наоколо ме караше да се чувствам неловко, включително и безредието.

– По дяволите! – Това явно беше Хемингуей, който четеше писмото на Джек.

– Изглежда симпатично момче – подхвърли Фицджералд.

– Чудесно. И какво очаква Хейзълдийн да правя с него?

– Демонстрирай му мускулите си.

Останалото не чух. Предполагам, че са се шегували по мой адрес и тъкмо се канех да си тръгна, когато Хемингуей влезе гол, бършейки се с една ръка и с писмото в другата.

– Здравей, момче – каза той.

Хемингуей беше по-едър от Джек Хейзълдийн, който стърчеше с една глава над мен. Имаше малък корем, наполовината на корема на Джек, но аз не знаех накъде да гледам, защото голотата беше за мен нещо интимно, а Хемингуей се държеше така, сякаш беше облечен в костюм с жилетка. Забелязах белезите по краката му.

– Какво искаш от мен, момче? – попита той. – Какво е намислил смахнатият Хейзълдийн този път?

– Не искам нищо от вас – казах аз. – Джек ми даде писмото и аз минах да го оставя.

– Е, получих го и повече нищо не мога да направя за теб – каза Хемингуей. – Напускам Париж след

половин час, при условие че Ф. Скот Фицджералд успее да затвори скъпия си куфар.

– Дойдох само за да ви предам писмото – повторих аз. – Това е всичко.

– Значи смяташе да го оставиш и да офейкаш?

Не знаех какво да отговоря – положение, в което Хемингуей щеше често да ме поставя.

– Отивам да си обуя панталоните – каза той и ме остави наред стаята с решението, че е време да си тръгна, преди да ме подканят, оскъръбят или унижат по някой друг начин.

Но Скот ме убеди да остана. Донесе хубав кожен куфар и го захвърли полуотворен върху канапето.

– Натискай капака, моля те – каза той. – Това проклето нещо се казва „английски всепобиращ куфар“, но не само че не побира всичко, ами и никога няма да го затвориш без чужда помощ.

Докато му помагах да затвори куфара, ми каза, че с Хемингуей заминават с кола за Фужер в Бретан.

– Смятаме да разрешим един спор за Балзак и Юго – каза той. – Така че сме се запътили към Ван-деа, за да сравним „1793“ на Юго с „Шуаните“ на Балзак, въпреки че аз знам и Ърнест знае, и всички знаят, че Балзак е по-добрият. Не може и сравнение да става. Но Ърнест хич и не ще да чуе. Казва, че при Юго всичко оживява и те разтърсва. Нали разбиращ?

Нищо не разбирах. Бях чел „1793“, „Шуаните“ – не. Но Фицджералд внимателно махаше бодлите ми, вадеше острите ми зъби и когато започна да ме разпитва за мен самия, отговорите ми бяха почти откровени, макар да подозирах, че се интересува от мен по

някаква своя непонятна причина. Накрая ме попита най-неочаквано дали мога да карам кола.

– Зависи – подозрително отговорих аз.

– Какво искаш да кажеш? Или можеш, или не можеш.

– Мога да карам фиат – казах аз. Бях карал фиат веднъж през живота си – безразсъдно и почти фатално.

– Чудесно! Истински късмет! – рече Фицджералд. – Кит, приятелю, идваш с нас.

– Къде?

– Във Фужер. – Той ме тупна по гърба. – Разбира се, че ще дойдеш. Прекрасно пътешествие. И страшно поучително. Как мислиш?

Не мога да си спомня какво точно мислех. Всъщност бях толкова изненадан, че всичко, което успях да кажа, беше подозрителното:

– За какво съм ви?

– За какво ли? Ами защото си точно такава стабилна опора, от каквата се нуждаем – отговори Скот, имитирайки английско произношение.

– Вие не можете ли да карате кола? – попитах аз.

– Разбира се, че мога. Не е там работата. Имаме нужда от някой трезв, честен, сигурен и пристоеен човек, какъвто си ти, в твоето благоприлично сако, в случай че с Ърнест се напием по едно и също време. Защото не искам Ърнест да ме убие, а и Ърнест не иска аз да го убия. А какво, мислиш, ще стане, ако единият от нас кара и блъснем някой непредпазлив, разсеян и пиян французин? – Той потрепери. – О, боже, ужасно е да си го представя. Ще кажат, че сме били пияни, и ще ни свалят и ризите от гърба.

Джеймс Олдридж
ЕДИН ПОСЛЕДЕН ПОГЛЕД

Превод *Красимира Светославова Абаджиева-Божилова*

Художник *Виктор Паунов*

Редактор *Гергана Рачева*

Коректор *Снежана Бошнакова*

Предпечат *Лиляна Карагьозова*

Английска. Второ издание.

Формат 108×84/32. Печатни коли 12,5

ISBN 978-619-164-118-5

Издава

enthusiast

Запазена марка

на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20

тел. 02/ 943 87 16, факс: 02/ 943 87 18

e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

www.bookstore.enthusiast.bg

Печат МУЛТИПРИНТ ООД

ДЖЕЙМС ОЛДРИДЖ

Един последен поглед

– Сериозно, Кит. Това ще бъде наистина голяма проверка за Ърнест и мен. – Скот въртеше шапчицата между пръстите си. – Ако приятелството Хемингуей – Фицджералд устои на изпитанията, на които сигурно ще се подложим един друг по време на пътуването, то ще просъществува завинаги, ей богу. Аз лично дълбоко вярвам в него. Дълбоко! Но има и един трик. То е като игра на комар, разбираш ли, и може би само търкаляме камъка на Сизиф. Може би Ърнест ще се откаже, преди още да сме изминали половината път за Фужер. Кой знае...

– Тогава какво ще стане? – попитах аз.
Скот се облегна безгрижно на фиата, сякаш знаеше, че е спечелил вниманието и обожанието ми и смяташе това за напълно естествено.

– Тогава отиваме по дяволите – каза той. – Ще се превърнем в полухора-полузверове и след това ще пропилеем бавно умиращите си таланти в отвратителни оргии от кориди и алкохол. И така, Кит, ясно ти е, че каквото и да се случи, докато трае пътешествието ни, то ще окаже влияние върху живота ни по-натат.

www.enthusiast.bg

9 786191 641185

Цена 11,00 лв.